

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 18 kwietnia 2016 roku

ZSS.422.21.2016.JW

**Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej**

Estimada Pani Minister,

chcę zwrócić uwagę Pani Minister na problem ochrony danych osobowych dzieci przysposobionych w kontekście ubiegania się przez ich rodziców adopcyjnych o jednorazową zapomogę z tytułu rodzenia dziecka przewidzianą w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2015 r., poz. 114).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 47 usankcjonowała prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia. Autonomię informacyjną jednostki gwarantuje natomiast art. 51 Konstytucji RP, zgodnie z którym nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby. Należy przy tym zwrócić uwagę na przesłanki dopuszczalności wkroczenia w sferę konstytucyjnych praw i wolności obywateli przewidziane w art. 31 Konstytucji RP.

Zasada proporcjonalności wyrażona w tym przepisie stanowi, iż ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Ponadto w wyroku z dnia 12 grudnia 2005 r. (sygn. K. 32/2004), Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że: „konieczność w demokratycznym państwie prawnym to zastosowanie środków niezbędnych (koniecznych) w tym sensie, że będą one chronić określone wartości w sposób lub stopniu, który nie mógłby być osiągnięty przy zastosowaniu innych środków, a jednocześnie winny to być środki jak najmniej uciążliwe dla podmiotów, których prawo lub wolność ograniczają”.

26 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

Odnosząc się natomiast do przepisów regulujących kwestie świadczeń rodzinnych, wskazać należy, iż zakres danych osobowych osób ubiegających się o te świadczenia, które mogą przetwarzać podmioty realizujące zadania w zakresie świadczeń rodzinnych w związku z ustaleniem prawa do tych świadczeń, w ocenie Rzecznika Praw Dziecka, w niektórych przypadkach jest nieadekwatny do potrzeb realizacji tych zadań. Szczególnym tego przykładem jest przewidziany w art. 23 ust. 4 pkt 3 lit. a ustawy o świadczeniach rodzinnych wymóg dołączenia do wniosku o przyznanie jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, w razie jego przysposobienia, odpisu prawomocnego postanowienia sądu orzekającego przysposobienie. Postanowienie takie zawiera zmienione decyzją sądu dotychczasowe dane osobowe przysposobionego dziecka.

Należy podkreślić, że w przypadku przysposobienia mamy z do czynienia z zasadą tajności postępowania o przysposobienie małoletniego. Tajemnica adopcji co do zasady ma gwarantować, że nikt postronny nie uzyska informacji na temat przysposobionego. Jest to wyrazem szczególnej troski o dziecko, które z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną oraz umysłową, wymaga opieki, w tym właściwej ochrony prawnej, zarówno przed jak i po urodzeniu, stąd podstawowym i najważniejszym celem procesu przysposobienia jest ochrona dziecka i jego dobra. Przez fakt przysposobienia, stwierdzonego postanowieniem sądu, dochodzi do nowego ukształtowania sytuacji prawnej dziecka, która wymagała odzwierciedlenia w akcie urodzenia poprzez ujawnienie w nim tegoż faktu.

W związku z tą zasadą w odniesieniu do przysposobienia, na które rodzice dziecka przed sądem opiekuńczym wyrazili zgodę bez wskazania osoby przysposabiającego, sporządza się dla przysposobionego nowy akt urodzenia (art. 71 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 1741), zaś w odniesieniu do przysposobienia w skutek którego powstają skutki określone w art. 121 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, może być sporządzony nowy akt urodzenia przysposobionego, a dotychczasowy akt nie podlega ujawnieniu i nie wydaje się z niego odpisów, za wyjątkami określonymi w ustawie.

O ile dla realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej niezbędne jest rzetelne zbadanie sytuacji życiowej osób występujących o przyznanie świadczenia pomocy społecznej, tym nie mniej podkreślić należy, że w sytuacji ubiegania się przez rodziców adopcyjnych o przyznanie jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, nie jest adekwatne formułowanie wymogu przedstawienia orzeczenia sądu rodzinnego stwierdzającego przysposobienie, zawierające poprzednie dane osobowe dziecka, w sytuacji

gdy można poprzestać na złożeniu aktu urodzenia dziecka. Należy przy tym podkreślić, że intencją ustawodawcy było aby w przypadku oddania dziecka do adopcji prawo do tej zapomogi przysługiwało (niezależnie czy rodzic biologiczny wcześniej otrzymał to świadczenie) również rodzicowi przysposabiającemu dziecko (wynika to z treści opinii prawnej z dnia 19 kwietnia 2007 r. dotyczącej wprowadzenia poprawki do przepisu 15b ustawy o świadczeniach rodzinnych). Zatem tym bardziej wydaje się zbędne przedłożenie postanowienia sądu o przysposobieniu ujawniającego poprzednie dane osobowe dziecka, w tym jego rodziców biologicznych.

Mając na uwadze skutki jakie pociąga za sobą przysposobienie, nie sposób odmówić racji argumentom rodziców, którzy pisząc do Rzecznika Praw Dziecka wskazują, że konieczność ujawnienia przed organem postanowienia o przysposobieniu w toku postępowania o przyznanie jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, jest krzywdzące zarówno dla nich, jak i przysposobionego, którego poprzednia tożsamość zostaje ujawniona wbrew woli nowych rodziców oraz stanowi zaprzeczenie tajności procesu o przysposobienie. W ostatnim czasie do Rzecznika Praw Dziecka został zgłoszony przypadek rodzica, który chcąc zabezpieczyć dobro przysposobionego dziecka, w toku postępowania o przyznanie jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, przedłożył na żądanie organu postanowienie sądu o przysposobienie „zaczerniając” poprzednie dane osobowe dziecka. W efekcie tego działania organ pozostawił wniosek bez rozpoznania uznając, że wnioskodawca nie spełnił wymogu przedłożenia postanowienia orzekającego o przysposobieniu.

Mając na względzie dobro dzieci, powołując się na upoważnienie Rzecznika Praw Dziecka do podejmowania działań w interesie dzieci określone przepisami art. 3, 10a i 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2015 r., poz. 2086) proszę o dokonanie analizy przedstawionej problematyki oraz zajęcie stanowiska w sprawie.

→ wypracowanie znaczenia

Do wiadomości:

Pani Edyta Bielak – Jomaa – Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych.